

13 VAN AMERICA HELEMAAL NAAR AMERIKA, NAAR AMERIKA EN NOG EENS NAAR AMERIKA

Leon Giesen

Leon Giesen is filmer, muzikant en verhalenverteller en combineert dat in *Mondo Leone* (De Wereld van Leon). Hij maakte de film *Van America helemaal naar Amerika*, over de reis van Rowwen Hèze naar Texas. Ook maakte hij samen met Jack Poels de cd *Holland America Lijn*.

Stel dat je wint, wat ga je zeggen? Met die vraag liep ik al een tijd rond nadat ik genomineerd was voor het Gouden Beeld, de televisieprijs ('de Nederlandse Academy Award') die toen nog voor documentaires werd uitgereikt. Het jaar erna (in 2000) werd de categorie 'Documentaire' geskipt en nu bestaat die hele prijs niet meer. Maar zover was het nog niet. Mijn film *Van America Helemaal Naar Amerika* over Rowwen Hèze was door de omroep (NPS) ingediend onder 'Documentaire' (wat het ook is) en was daar absoluut kansloos tegenover de film 'Lagrimas Negras' van Sonja Herman Dolz over een wereldtournee van oude Cubaanse muzikanten. Haar dankwoord, want zij heeft inderdaad gewonnen, is mij helaas ontschoten. Ik heb uiteindelijk tóch een dankwoord uit mogen spreken omdat ik, eerlijk gezegd door de bemoeienis van een jurylid dat ik kende, naar

een andere categorie werd overgeplaatst: 'Muziekprogramma's'. Zo gaat dat bij prijzen. Blijkt. Maar goed, ik wist nog niet dat ik zou gaan winnen (zo ver ging de bemoeienis ook weer niet, ieder jurylid stemt voor zich en een notaris telt de stemmen) en ik dacht na over een mogelijk dankwoord.

Eén idee dat ik had was dat ik mijn buurvrouw zou gaan quoten. Buurvrouw Dinie, een bangig en breekbaar Utrechts omaatje, had mij op een goede dag gevraagd wat ik nou eigenlijk deed voor de kost. Ik antwoordde: 'Ik maak films voor televisie.' Waarop ze zei: 'Ach... als je maar werk hebt.'

Uiteindelijk heb ik daar van afgezien en heb ik, in mijn roze trouwpak, Jack Poels geciteerd. Relativerende woorden over winnen en verliezen. Perfect op hun plaats wat mij betreft. Uit een van Jack's eerste parels, 'Blieve Loepe':

Jack kan wat
Willem Wilmink
kon en dat is
mijn hart breken
met gewone
woorden.

*D'n iene di rent vur zien leave
d'n andere wandelt hiel rustig vurbeej
heej zij d'r alles vur geave
en heel zet ze moge 't hebbe van meej
woar ge ok loopt en wat ge ok bint
niemand di zet ow wat good is of slecht
niemand di wet wie verluust of wie wint
ge komt op 't end bij ow zelf terecht*

Ik maakte 'Van America Helemaal Naar Amerika' om dezelfde reden als waarom Rowwen Hèze mij raakt: de liedjes van Jack. Jack kan wat Willem Wil- mink kon en dat is mijn hart breken met gewone woorden. Met goed getroffen beelden uit het leven van ons stervelingen. Dat, in combinatie met muziek die klinkt naar thuis (ik kom uit een dorpje niet ver van America), mijn jeugd en fanfare was voor mij vanaf het begin onweerstaanbaar.

Op avontuur

Ik leerde Jack en de andere Rowwen Hèzes persoonlijk kennen in Rotterdam. Lang geleden. Captain Gumbo (ook een band met accordeon, waarin ik basgitaar speelde) en Rowwen Hèze traden samen op een avond op in poppodium Rotown, als ik het goed heb. Rowwen Hèze was nog niet beroemd en speelde eerst, Gumbo sloot af. Na afloop hebben we nog uren met de accordeons zitten zingen in de kleedkamer. Daarvan herinner ik me alleen nog een stukje 'Loeënde klokke'. De rest is mistig. Het feit dat er steeds weer dienbladen vol tequila langskwamen heeft daar zeker aan bijgedragen. Maar vanaf die dag waren we bevriende bandjes.

Mijn plan om met Rowwen Hèze naar, zoals zij zeggen, 'Groot Amerika' te gaan kwam voort uit het

feit dat we dat met Captain Gumbo ooit hebben gedaan. Gumbo maakte cajunmuziek. Dat is Franstalige muziek uit Louisiana. Een soort Europees-achtige volksmuziek die door langdurige eenzame opsluiting in de moerasgebieden aldaar totaal verbasterd is. Cajun is de witte-oudemannetjesvariant, zydeco de elektrische wildere zwarte. Wij hebben daar rondgetrokken, een paar keren opgetreden, een aantal cajungrootheden ontmoet en zydecosteren zien spelen. Op muziekavontuur. Het was echt heel leerzaam en leuk. Ik heb zelfs gedanst. Kun je nagaan.

Ik had voor mijn film verwacht dat als ik zo'n zelfde soort reis met Rowwen Hèze naar Texas, de geboortegrond van de tex-mex, zou maken, zij ook wel avonturen zouden beleven. Of in elk geval zouden willen beleven. Maar dat bleek niet helemaal zo te zijn. Het is niet zo dat als de band een avond vrij had de mannen in zes richtingen uit elkaar spatten en eropuit trokken Nee. Rowwen Hèze bleef in de hotelbar. Lastig voor mij, maar uiteraard hun goed recht. Het was dan ook niet hun idee om helemaal naar Amerika te gaan.

De trip was uiteindelijk de moeite waard doordat we het verhaal van Flaco Jimenez en zijn broer Santiago tegenkwamen en dat Rowwen Hèze een paar keer optrad in kleine Texaanse café's en dat geweldig

gedaan heeft en... door de liedjes van Jack. Liedjes die hij maakte rondom deze reis en die een inkijkje in zijn wereld geven.

Groot Amerika

Ik heb, volgens mij net zoals de meeste Nederlanders, een beetje een lastige relatie met Amerika. Aan de ene kant vind ik het een geweldig land met fantastische muziek, films, steden en natuur. Maar aan de andere kant vind ik het ook een raar oord, met heel veel héél dikke mensen in een soort kleuterklere. En het feit dat de gemiddelde Amerikaan denkt dat Denemarken de hoofdstad is van Amsterdam helpt ook niet.

Maar soms, op een mooie najaarsdag, als het licht laag staat en ik autorij op een bijna verlaten snelweg dan kan ik zo'n zin krijgen in pretzels, Budweiser en de geur van verse airco... ongelooflijk. Ik krijg heimwee. Ook naar de tijd dat ik er met de mannen uit klein Amerika (en omstreken) was.

En daar was ik een liedje over aan het maken.

*Ineens heimwee naar Amerika
Gewoon zo'n zin om daar te zijn
In de open ruimte van Amerika
In de verte huilt een trein...*

Net zoals *blaasmuziek* een Limburgs icoon is, dat terug te horen is in de muziek van Rowwen Hèze... zo is het getoeter van een trein een Amerikaans icoon. Paul Simon heeft zelfs een liedje met als titel: 'Everybody loves the sound of a train in the distance'. Als je daar bent of als je een Amerikaanse film ziet dan hoor je ontzettend vaak een trein in de verte toeteren. Ik kan me nog herinneren dat we met Captain Gumbo, tijdens onze 'bedevaart' naar Louisiana

een keer in de buurt van Lafayette zaten te eten met z'n vieren en toen hóorde ik toch iets... dat had ik nog nooit gehoord! Een geblazen akkóórd. Magistraal en knoeperhard. Ik rende naar buiten en het was... de trein.

En toen ik zo bezig was met dat liedje vroeg ik me ineens af: ja... maar wat toetert een trein nou eigenlijk precies, in Amerika? Wat is dat voor een akkoord? Dat ben ik gaan uitzoeken. En de meest gebruikte treintoeter, de zogenaamde K5LA, blijkt een prachtig, bigbandachtig akkoord te maken. Voor de kenners en blazers onder ons, een B6 'in de eerste omkering': D# – F# – G# – B – D#. Mistig. Onbestemd. Ja, zeg maar gerust poëtisch. En ik dacht: dit kan geen toeval zijn. Hier heeft iemand zich druk om zitten maken! En die man heb ik uiteindelijk gevonden. Hij heet Deane Ellsworth. Dus ben ik weer naar Amerika gegaan, deze keer in het noorden, in de buurt van Boston, om hem te spreken over hoe dit akkoord tot stand is gekomen. Ook zijn we gaan 'trainchasen' op zoek naar een trein die zijn akkoord toetert.

En nadat die trein 'PWAAAAAHH!!!!' aan ons voorbij was gedenderd zei Deane: 'Daar doe je het voor, hè? Ik heb er nooit geld voor gewild omdat ik niet afhankelijk wilde zijn van de spoorwegmaatschappij of wie dan ook. Het enige wat ik wilde... was dat wat we nu gedaan hebben.' En dat vond ik zo mooi. Kijk, deze totaal onberoemde man, die verdient nou een prijs!

Het Gouden Randje

Ik heb toen een prijs in het leven geroepen. Voor mensen die, zonder dat iemand erom gevraagd heeft,

**Wat toetert
een trein
nou eigenlijk
precies, in
Amerika?
Wat is dat voor
een akkoord?**

geprobeerd hebben de wereld mooier te maken. En ik noem die prijs: Het Gouden Randje. En vervolgens heb ik het Gouden Beeld, de enige eerste prijs die ik ooit gewonnen heb, in plakken laten zagen. Die plakken laat ik graveren en verspreid ik over de wereld. Die plak ik daar waar ongevraagde mooie dingen gebeuren. Ik 'recycle' mijn prijs.

En zo heb ik een Gouden Randje laten graveren met 'The K5LA makes the world more beautiful'. En toen ben ik, maar weer een keer, naar Amerika gegaan en heb ik het plakje op de overweg geplakt, daar waar de treinen zo mooi toeteren.

Gouden Randjes zijn (of waren, sommige zijn gestolen of anderszins verdwenen) te vinden in Sydney, in Londen, in Zuid-Frankrijk, op drie meter onder het asfalt in Beieren en op diverse plaatsen in Nederland. Het beeld begint op te raken. Ik ben nu bij de kleinere plakjes aangekomen waar niet meer zo veel tekst op past.

En voor het echt te laat is, wil ik toch eren wie ere toekomt. Degene waar het hele verhaal voor mij mee begonnen is. Jack. En zijn liedjes. Dus ik heb een Gouden Randje laten maken met: 'Jack's liedjes maken de wereld mooier.'

En waar zal ik dat plakken? De liedjes klinken overal. En hopelijk voor altijd. Vandaar dat ik dit Gouden Randje in of op het Limburgs Museum ga plakken.